

# De sifons van Theo Verbeek

Voor de tweede wereldoorlog was het ondenkbaar dat er in een restaurant geen sifon op tafel stond. Men dichtte het spuitwater uit deze flessen bijzondere eigenschappen toe, zoals een goede werking van de spijsvertering. Verzamelaar Theo Verbeek kwam tien jaar geleden in aanraking met sifons. Hij werd gegrepen door deze flessen en de sfeer van Frans caféantiek. Na 'een werkzaam leven' opent deze levensgenieter binnenkort in Frankrijk een hotel met een antiekwinkeltje dat 'Le Sifon' gaat heten.

Een verzameling kan op een vreemde manier ontstaan. Bij Theo Verbeek (50) begon het toen hij een verjaardagscadeau voor zijn vrouw zocht. "Ik had niet op tijd gezorgd voor een cadeau en moest tijdens een vakantie in Frankrijk halsoverkop iets kopen.

Tijdens een bezoek aan een antiekmarkt ontdekte ik een sifon en besloot dat dit het verjaardagscadeau zou worden. We vonden hem zo mooi dat we via de betreffende antiquair bij iemand anders nog twee exemplaren kochten. En zie, de verzameling was geboren.

Teruggekomen in Nederland, ben ik op zoek gegaan naar informatie over sifons. Maar die was er simpelweg niet. Geen boeken, geen foto's, niets. Je was afhankelijk van handelaren die vaak zelf ook verzamelaar waren. Want er zijn wel verzamelaars van sifons, maar die bevinden zich vooral in Frankrijk."

## Vroege en late sifons

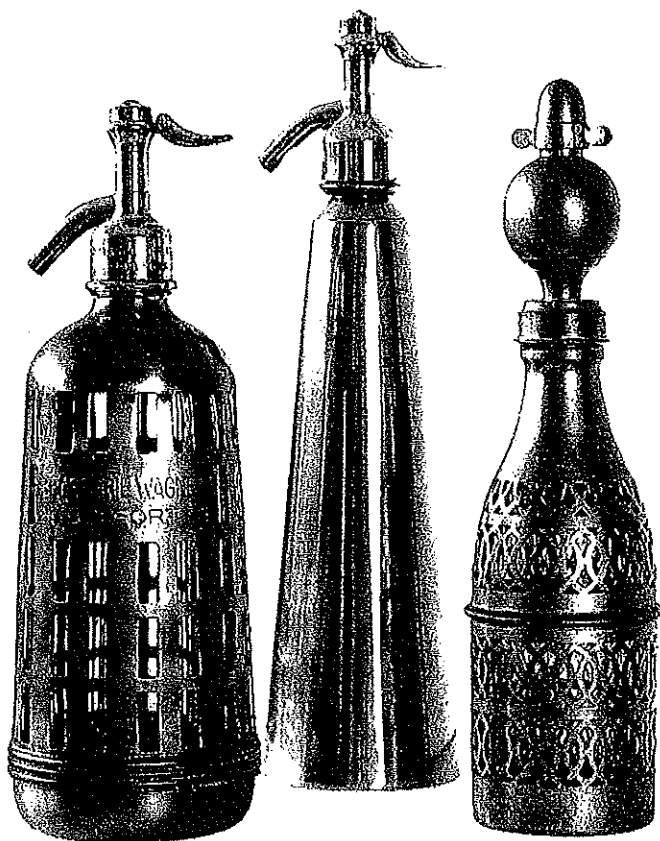
"Langzaam maar zeker leerden we meer over dit onderwerp. Bijvoorbeeld dat er vroegere exemplaren zijn (eind negentiende eeuw) die een heel andere vorm hebben. In een restaurant in Antwerpen waar we vaak kwamen, kochten we een Sparklets-sifon, genoemd naar de Engelse fabrikant Sparklets. Deze ontwikkelde flessen die je zonder extra apparatuur meteen zelf kon vullen en onder druk kon zetten met een gascapsule. Onze eerste kennismaking met een zeldzame 'bouteille de Briet' was een exemplaar waarvan een lamp was gemaakt. Gelukkig hebben we later wel een gaaf exemplaar kunnen kopen. De gekleurde spuitwaterflessen, de meest bekende uit de jaren twintig en dertig, zijn heel decoratief en staan vaak prominent in de etalage. Maar de veel oudere, zeldzame exemplaren vind je vaak in stoffige hoekjes van an-

tiëkwinkels." Theo laat een ovale bruine sifon zien. "Deze vorm en kleur zijn heel schaars. Op het glas is een monogram van de familie gegraveerd. Dat kom je bijna nooit tegen. Deze soort kwam vooral bij de gegoede stand voor. Zij hadden hun eigen exemplaar waarmee ze zelf sodawater maakten. Eveneens ovaal van vorm is een diep donkerblauw exemplaar. Over het algemeen kun je stellen dat kobaltblauwe exemplaren van apothekers zijn geweest.

De donkerblauwe kleur zorgt ervoor dat de vloeistof beter beschermd is tegen het daglicht.

De mooiste exemplaren werden in Frankrijk gemaakt, maar een land als Tsjechoslowakije met zijn Boheemse glasindustrie, had ook een grote productie.

In het toenmalige Tsjechoslowakije hebben we ook uitvoerig gezocht, maar we kwamen tot de ontdekking dat de beste exemplaren alleen voor de export naar Frankrijk werden gemaakt! De sifons voor eigen gebruik zijn daar veel minder mooi. Ze zijn bijna altijd gegoten (in een maal), terwijl de betere Frause exemplaren vaak geblazen werden. De Tsjechische sifons kun je herkennen aan een merkteken onderaan de fles, zoals een ballon of een anker."





**Haken en ogen**

Natuurlijk zijn er ook voetangels en klemmen op dit verzamelgebied. Theo waarschuwt voor een gebarsten kop. "Als je vóór de aankoop niet de dop (het spuitgedeelte) eraf haalt om die te controleren, kom je thuis wel eens voor verrassingen te staan. Je moet er ook altijd op letten dat de dop en de fles overeenkomen en dat geldt ook voor de naam. En het is van belang dat het spuitmechanisme nog werkt. Tegenwoordig zijn er handelaren die de flessen in een andere kleur verven. Als je de dop eraf haalt, kun je dat wel zien door bijvoorbeeld een wit randje.

Om de sifons schoon te maken gebruik ik allerlei middelen: gewoon water en een flessenschoonmaker, azijn en kunstgebittenreiniger (Steradent). Maar die aanslag is er soms gewoon niet uit te krijgen. Ik ga wel ver in mijn streven om ze schoon te

krijgen. Ik heb zelfs zoutzuur toegepast, maar dat is slecht voor het glas."

**Speciale tang**

"Als je als sifon verzamelaar serieus genomen wilt worden, heb je een speciale tang nodig met een bek die de vorm heeft van de ring van de sifon. Hij lijkt een beetje op een waterpomptang. Met deze tang kun je de dop vastklemmen en openmaken. Ga je de fles met ander gereedschap te lijf, dan is de kans groot dat je de dop beschadigt. Een medeverzamelaar uit Zuid Frankrijk had zo'n tang. We hebben jarenlang gezeurd of we 'm mochten kopen. Om uiteindelijk van ons af te zijn, heeft hij hem verkocht. Een verzamelaar doet namelijk nog eerder een sifon weg dan een tang. Een serieuze verzamelaar heeft ook een werkend vulapparaat. Leuk om te laten zien en om zelf een fles te kunnen vullen. Wij hebben zelfs



Theo Verbeek, telefoon: 0487-516542

een compleet doosje met vulpatronen. Dat is heel zeldzaam. Maar als we een medeverzamelaar echt de ogen uit willen steken, laten we ons poppenhuissifon zien van ongeveer 2 cm hoog."

**Verzamelbeurzen**

Over de bekende verzamelbeurzen heeft Theo een uitge-

sproken mening. "Ik vind dat de verzamelaars op dat soort beurzen steeds meer verdrongen worden door handelaars. En dat de verzamelaar op zijn beurt ook meer handelaar wordt. Vroeger kon je nog wel eens ruilen of kon je als medeverzamelaar nog wel eens goedkoop iets bemachtigen. Een evenement als de Verzame-



laarsjaarbeurs heeft weinig meer met verzamelen te maken. Het is een soort antiekmarkt geworden. In de eerste jaren bezocht ik wel veel van dergelijke beurzen. Ik was in die tijd echt geobsedeerd. Gelukkig vindt Debbie, mijn vrouw, het ook leuk, want anders had het niet gekund. In Nederland liepen we alle markten af, maar we vonden maar een enkele keer iets dat echt bijzonder was. We zaten toen beiden in het onderwijs, dus vrije tijd was geen probleem. Het kwam voor dat we tijdens drie vrije dagen van de ene markt in Zuid Frankrijk naar de andere gingen. Met vierduizend kilometer op de teller kwamen we dan terug, zonder een goede sifon te hebben gevonden. Met dit soort excessen zijn we gestopt omdat we nu gewoon meer weten over de 'markt'. Op dit moment vinden we nog maar gemiddeld één goed exemplaar per jaar."

#### Wensen

"We hebben nu 200 sifons uit twaalf landen. En nog steeds hebben we wensen. Een sifon uit elk land bijvoorbeeld, dat is iets wat ik nog wel wil bereiken.

Verder zou ik de collectie op een goede manier willen rubriceren. En ik denk er ook wel eens over na om een boek te schrijven. Tenslotte is er nauwelijks iets geschreven over dit onderwerp. Of ik de verzameling zou willen onderbrengen in een museum? Nee, de drang om mijn collectie te bewaren voor het nageslacht, heb ik absoluut niet. Als ik straks wat ouder ben en geld nodig heb voor een huis in Frankrijk, verkoop ik misschien wel de hele collectie."

#### Toekomstdromen in Frankrijk

"Eigenlijk gaat het bij deze verzameling niet zo zeer om de sifons zelf, als wel om de hele sfeer eromheen. Deze verzameling past bij mijn Bourgondische levensstijl, bij mijn karakter. Sifons hebben natuurlijk alles te maken met het café, gezelligheid, lekker tafelen." In de toekomst gaat Theo daarom nog veel meer genieten van zijn levensstijl. "Ons huis staat nu te koop omdat we bezig zijn om een hotel in Frankrijk te kopen. Onder het hotel is een grote kelder waarin ik een antiekzaakje ga be-

## Sodawater, eau de seltz of limonadegazeuse

De naam sodawater, eau de seltz of limonadegazeuse, is afgeleid van het water van een Duitse bron, Niederselters in de deelstaat Hessen. Aan het einde van de achttiende en het midden van de negentiende eeuw waren wetenschappers eindeloos bezig een oplossing te bedenken om van gewoon mineraalwater, water 'met gas', sodawater of limonadegazeuse te maken. In eerste instantie probeerden geleerden sodawater op scheikundige wijze te bereiden. In 1834 vond de Fransman Chaussonot een poeder uit dat, vermengd met bronwater, gazeusewater opleverde. Voor het mengen van deze twee componenten gebruikte hij een door hem uitgevonden karaf met een dubbele opening in de schenktuit. Rond 1845 ontwikkelde de Fransman Briet een apparaat waarin het water en het poeder zich binnen een kwartier vermengden tot gazeusewater. Het bestond uit twee ovale bollen met een kraan ertussen. Deze 'bouteille de Briet' is tot 1880 in gebruik geweest. Aan het eind van de negentiende eeuw kreeg de sifon zijn definitieve vorm. De sifons die tegenwoordig weer in de belangstelling staan, zijn de al dan niet gekleurde exemplaren uit de jaren twintig en dertig. In deze periode was het gebruik van de sifon op zijn hoogtepunt. In 1952 kwam er een wet die het spuitwatergebruik in het openbaar aan banden legde. Het gevaar voor ontplofende flessen was te groot. Er kwamen beschermende aanvullingen om de fles zoals een netwerk van ijzerdraad of een ijzeren omhulsel. In de jaren vijftig en zestig was er nog een laatste opleving met metalen flessen die op de bar onder druk stonden. Maar ook deze ontwikkeling is weer gestopt.

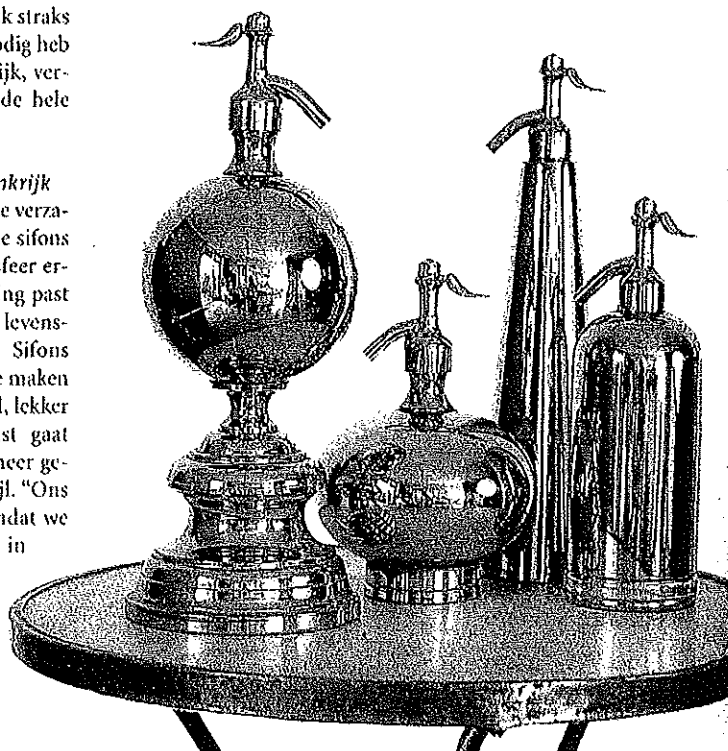
ginnen. Ik richt het in als café. Debbie heeft nog een verzameling kannetjes, glazen en flessen van Pernod en Ricard. Er komt natuurlijk een oude bar in met sifons en allerlei ander caféantiek. De mensen kunnen dan gezellig een glaasje wijn drinken aan oude

bistrotafeltjes. Het antiekwinkelje gaat natuurlijk Le Sifon heten! Dit is voor mij een vervulling van een levensdroom."

TEKST: ANNEBIEK VAN DER WILT

FOTOGRAFIE:

ERIC VAN DER SCHALIE



DE VERZAMELING

